

Rapportage Peiling Orgaandonatie

In opdracht van: NPV (voorheen Nederlandse Patiënten Vereniging)

Datum: 24 november 2017

Projectnummer: 2017375

Auteur: Kelly de Heij

Inhoud

1	Achtergrond & onderzoek	3
2	Conclusies & aanbevelingen	5
3	Resultaten	
	‣ <i>Ervaringen en keuzes</i>	7
	‣ <i>Stellingen rondom orgaandonatie</i>	17
	‣ <i>Informatiebronnen en -behoeften</i>	23
4	Bijlagen	28
	‣ <i>Profiel doelgroep</i>	
5	Contact	30

A close-up photograph of a pair of hands holding a bright red, heart-shaped object. The hands are positioned on either side of the heart, with fingers slightly curled around it. The background is blurred, showing a mix of dark and light tones. A semi-transparent white banner is overlaid across the middle of the image, containing the text "Achtergrond & opzet" in a bold, black, sans-serif font.

Achtergrond & opzet

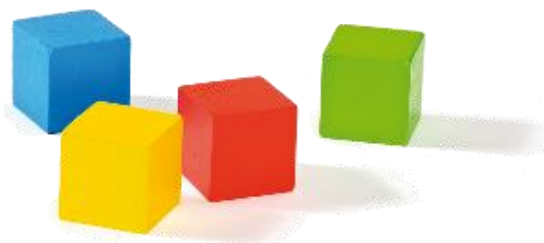

Achtergrond van het onderzoek

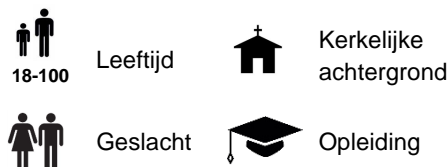
Doel onderzoek

DirectResearch heeft in opdracht van de NPV (voorheen Nederlandse Patiënten Vereniging) een onderzoek naar orgaandonatie uitgevoerd onder leden van de NPV, haar jongerenvereniging Way of Life (WoL) en niet-leden.

De resultaten van dit onderzoek worden gebruikt voor onder andere beleidsbeïnvloeding, het ontwikkelen van voorlichting en keuzehulp en het bieden van passend advies en toerusting bij vragen over orgaandonatie. Resultaten kunnen eventueel ook gebruikt worden voor persberichten en overige publiciteit.

Indien significante verschillen tussen groepen aanwezig zijn, worden deze weergegeven door middel van de volgende symbolen:

NB: Groepen $n < 50$ worden niet meegenomen in de vergelijkingen.

NPV lid	n=	%
Ja	965	94%
Nee	55	5%
Weet niet	10	1%

→ Omdat de groep niet-leden verhoudingsgewijs erg klein is, kunnen we over deze categorie geen betrouwbare uitspraken doen. Een uitsplitsing is derhalve niet mogelijk.

Doelgroep

Het onderzoek is uitgestuurd onder een willekeurig getrokken steekproef van leden van de NPV en WoL. Nadere informatie over de samenstelling van de doelgroep is opgenomen in de bijlage.

Methode

Kwantitatief online onderzoek: leden van de NPV en WoL zijn uitgenodigd per e-mail. Deze e-mail bevatte een open link, zodat uitgenodigden de e-mail ook door konden sturen naar anderen. Zo ontstond er een sneeuwbaaleffect en kon een zo hoog mogelijke respons behaald worden.

De vragenlijst bestond uit maximaal 30 vragen. Hiervan waren er 5 vragen over achtergrondgegevens zoals leeftijd, geslacht en kerkelijke achtergrond.

Periode

9 oktober 2017 tot en met 6 november 2017.

Respons

- › Bron: E-mailadressen aangeleverd door de NPV
- › Bruto steekproef: $N=4.672$
- › Netto steekproef: $n=1.030$

A close-up photograph of a pair of hands holding a bright red, heart-shaped object. The hands are positioned on either side of the heart, with fingers slightly curled around it. The background is blurred, showing a light-colored surface. A semi-transparent white banner is overlaid across the middle of the image, containing the text 'Conclusies en aanbevelingen' in a bold, black, sans-serif font.

Conclusies en aanbevelingen

Conclusies en aanbevelingen

Belangrijkste conclusies

Orgaandonatie is een belangrijk onderwerp in de samenleving, en ook zeker onder NPV-leden. In dit rapport komen drie belangrijke onderwerpen naar voren waar de NPV op in kan spelen.

1. Grote groep heeft nog geen mening gevormd of een keuze gemaakt rondom orgaandonatie

Het blijkt dat een groot deel moeite heeft met het maken van een keuze rondom donorschap. Twijfel en het gevoel nog niet voldoende informatie te hebben belemmeren het maken van deze keuze.

2. Behoeftte aan verdieping in beschikbare informatie

Hoewel een deel geen verdere informatie hoeft, heeft de meerderheid daar wel behoefte aan. Vooral vraagstukken rondom de Bijbelse visie op orgaandonatie en het hersendoodcriterium spelen bij velen in gedachten. Deze informatie zou men het liefst verkrijgen via de NPV, de overheid of ethici.

3. Bespreken van orgaandonatie bevordert maken van keuze

Bijna de helft van alle deelnemers heeft het afgelopen jaar niet over orgaandonatie gepraat. Uit de resultaten is echter gebleken dat ruim de helft van de geregistreerden tot hun keuze is gekomen door er met anderen over te praten.

Aanbevelingen

Kom doelgroep tegemoet in informatie-behoefte

Er blijkt ruimte voor de NPV om meer informatie rondom orgaandonatie te verstrekken. Er is behoefte aan meer verdiepende informatie; NPV zou heel goed aan deze vraag kunnen voldoen. Denk hierbij aan informatieavonden, waar bijvoorbeeld ook ethici of andere deskundigen aanwezig zijn.

Bevorder bespreekbaarheid orgaandonatie

De NPV kan bijdragen aan het bespreekbaar maken van orgaandonatie onder haar doelgroep. De NPV kan zich duidelijker als expert profileren en een gesprek over orgaandonatie faciliteren. Een voorbeeld: echtparen begeleiden bij het discussiëren over dit onderwerp.

Resultaten

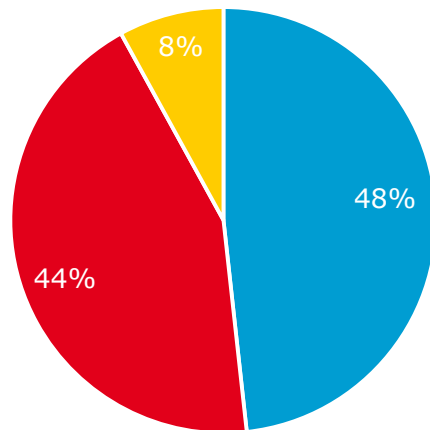
Ervaringen en keuzes

Orgaandonatie als gespreksonderwerp

De helft heeft het afgelopen jaar wel eens over orgaandonatie gesproken. Men spreekt dan vooral over het of men zich wel of niet als donor wil registreren, de Bijbelse en ethische visie op orgaandonatie en de donatieprocedures. Bijna de andere helft heeft het afgelopen jaar niet over orgaandonatie gesproken.

Over orgaandonatie gesproken?

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet (meer)

18-100

Naarmate men ouder is, wordt er minder over orgaandonatie gesproken (18-30 jr 53% vs. 65+ 40%)

Laagopgeleiden spreken minder over orgaandonatie (34%) dan middelbaar opgeleiden (54%) en hoogopgeleiden (53%)

Gespreksonderwerpen

Wel of niet doneren

- 'Wel of niet, ethische vragen die aan beide kanten een rol spelen.'
- 'Wel of niet, voor of tegen.'
- 'Hoe moeilijk het is om een beslissing hierover te nemen. Voor en tegen afgewogen.'
- 'Over wel/niet donor worden en over welke organen wel of niet afstaan.'

Bijbelse/ethische visie op orgaandonatie

- 'Ethisch verantwoord? In het licht van de Bijbel en de huidige politiek.'
- 'Of het Bijbels gezien mag dat je lichaam gebruikt wordt na je dood.'
- 'Of het verantwoord is (Bijbels).'

Donatieproces

- 'Hoe orgaandonatie gaat - volgens welke stappen - welke mogelijkheden er zijn.'
- 'Over het tekort aan donoren, wat kan er gedoneerd worden. Hoe gaat een donatieprocedure?'

16%

Weet niet meer waar zij over gesproken hebben m.b.t. orgaandonatie

Vraag: Heeft u het afgelopen jaar wel eens met iemand gesproken over orgaandonatie? | n=1.030

Vraag: Waar heeft u het afgelopen jaar over gesproken? | n=497

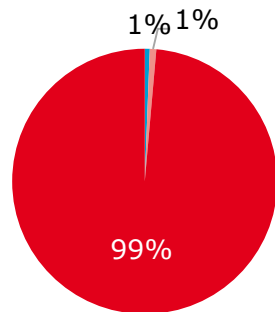

Ervaringen rondom orgaandonatie

Slechts een enkeling heeft persoonlijke ervaringen met het geven of ontvangen van organen. Een grote groep heeft in persoonlijke kringen te maken gehad met orgaandonatie. 4 op de 10 kent iemand die een orgaan heeft ontvangen, en ongeveer een derde iemand die een orgaan heeft gegeven.

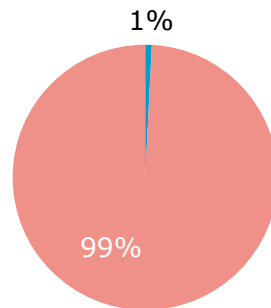
Ervaringen rondom orgaandonatie

Orgaan ontvangen

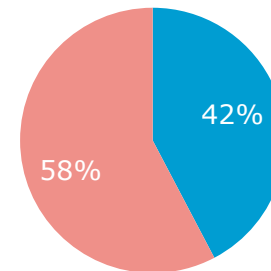
- Ja
- Nee, maar ik sta wel op de wachtlijst
- Nee, en ik sta niet op de wachtlijst

Orgaan gegeven

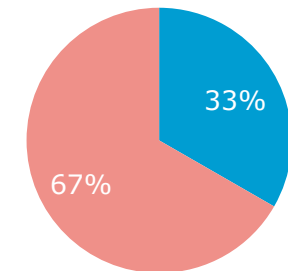
- Ja
- Nee

Kennis orgaan ontvangen

- Ja
- Nee

Kennis orgaan gegeven

- Ja
- Nee

Vraag: Heeft u zelf een orgaan ontvangen? | n=1.030

Vraag: Heeft u zelf een orgaan gegeven? | n=1.030

Vraag: Kent u iemand persoonlijk die een orgaan heeft ontvangen? | n=1.030

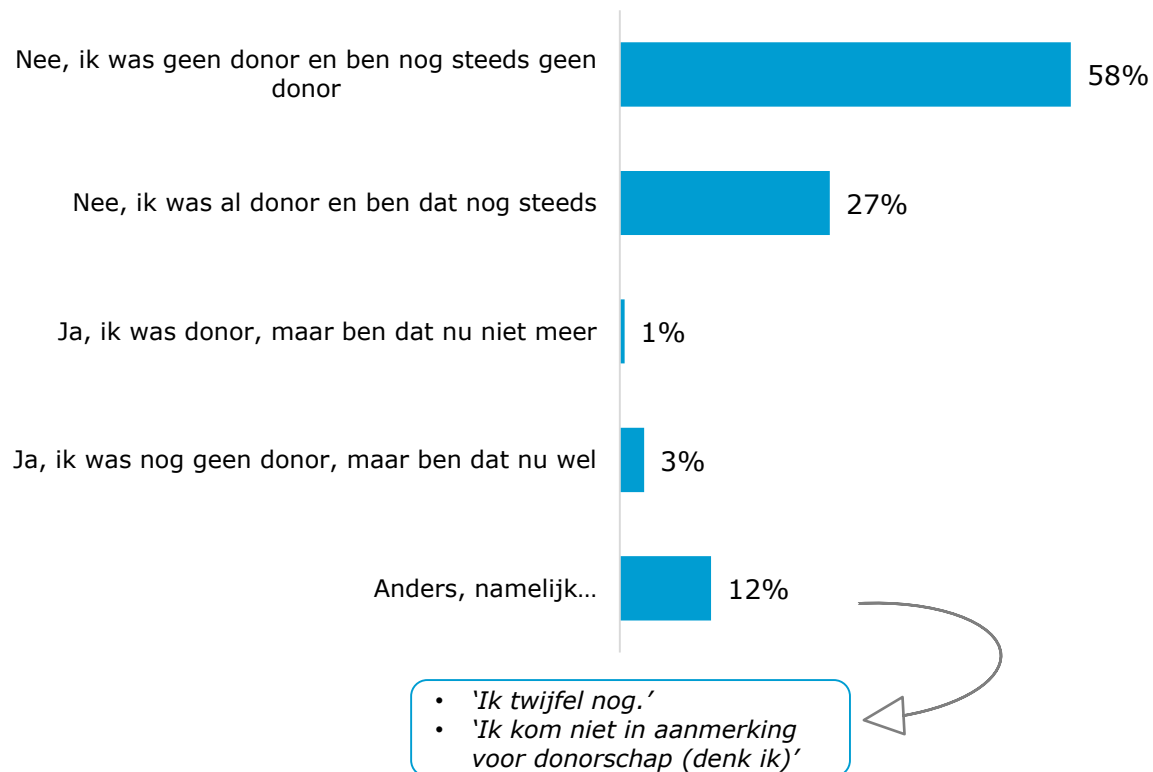
Vraag: Kent u iemand persoonlijk die een orgaan heeft gegeven? | n=1.030

Invloed ervaringen rondom orgaandonatie

De grote meerderheid van degenen die in hun sociale omgeving ervaringen hebben gehad met orgaandonatie geeft aan dat deze ervaringen geen invloed hebben gehad op hun eigen standpunt. Een klein deel geeft aan nog geen besluit te hebben genomen omdat zij twijfelen of denken niet geschikt te zijn voor orgaandonatie.

Invloed ervaringen rondom orgaandonatie

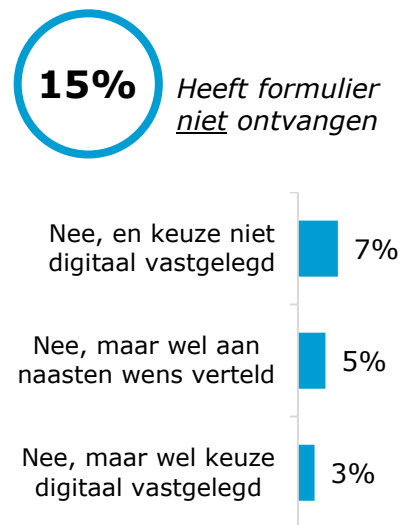
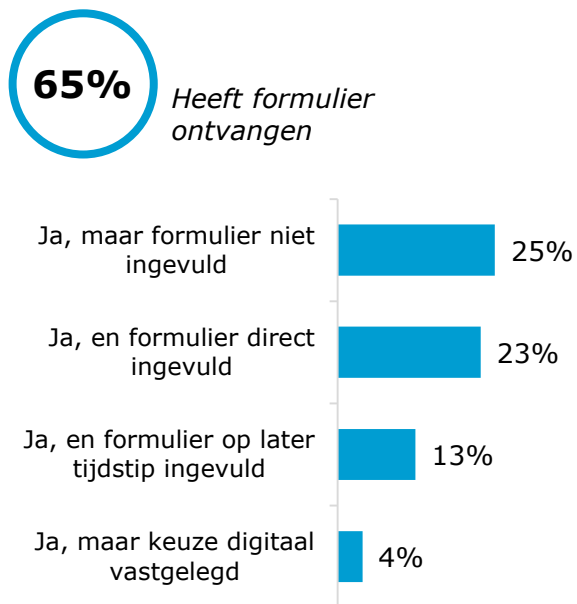
Vraag: U heeft aangegeven een orgaan te hebben ontvangen of dit te verwachten, een orgaan gegeven te hebben of iemand te kennen die een orgaan heeft ontvangen of gegeven. Heeft uw ervaring gevolgen gehad voor uw eigen standpunt? | n=521

Ontvangst van donorformulier

Ongeveer twee derde herinnert zich nog dat zij het donorformulier hebben ontvangen. Een klein kwart van de mensen heeft het formulier ontvangen en direct ingevuld. Uiteindelijk geeft vier op de tien aan dat zij hun keuze, eventueel los van de ontvangst van het donorformulier, hebben vastgelegd. Dat is iets meer dan het landelijk gemiddelde

Ontvangst donorformulier

65+'ers kunnen zich ontvangst minder vaak herinneren (29%)

Keuze vastgelegd?	%	NL*
Ja	43%	36%
Nee	37%	64%
Onbekend, i.v.m. 'weet niet'	21%	

Vraag: Vanaf 1998 krijgt iedere volwassene een donorformulier thuisgestuurd. Daarop kunt u aangeven of u na uw overlijden uw organen en/of weefsels wilt afstaan. Heeft u dit formulier gekregen? | n=1.030

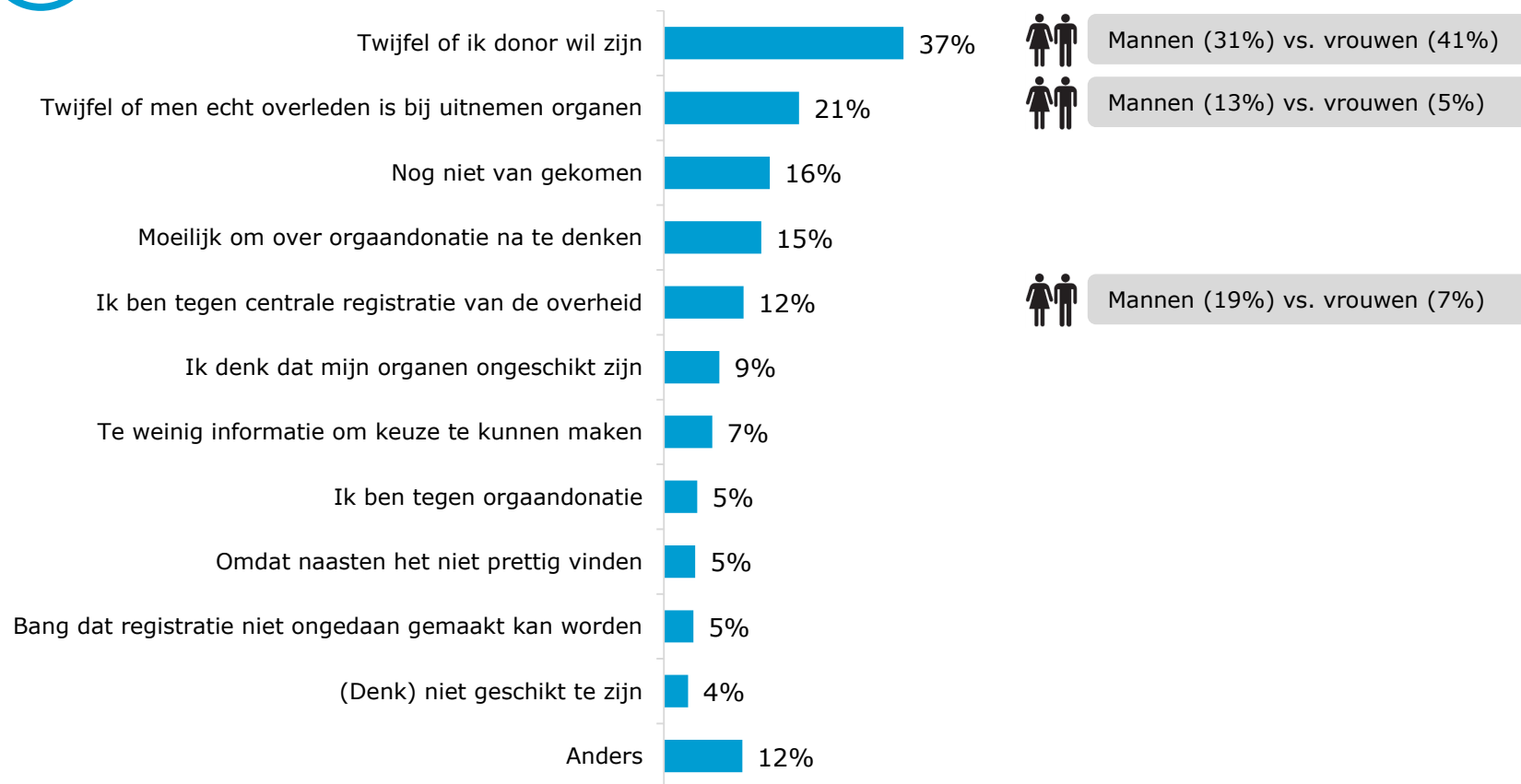
*Bron: Donorregister (<https://www.donorregister.nl/cijfers>)

Reden niet invullen donorformulier

Twijfel over het donor willen zijn is de voornaamste reden dat men het donorformulier niet heeft ingevuld. Voor vrouwen telt dit argument zwaarder dan voor mannen. Daarnaast twijfelt men of men echt overleden is bij het uitnemen van de organen en geeft men aan dat invullen er nog niet van gekomen is.

37% heeft formulier niet ingevuld, om de volgende redenen:

Vraag: Wat is de reden dat u het formulier niet heeft ingevuld? | n=376

Keuze(intentie) donorschap

Van de geregistreerden heeft 4 op de 10 toestemming voor donatie gegeven, dat is minder dan het landelijk gemiddelde. Een even zo groot geeft geen toestemming, dit is hoger dan het landelijk gemiddelde. Van degenen die nu (nog) geen keuze hebben geregistreerd hebben geeft een derde aan niet te weten wat ze zouden kiezen.

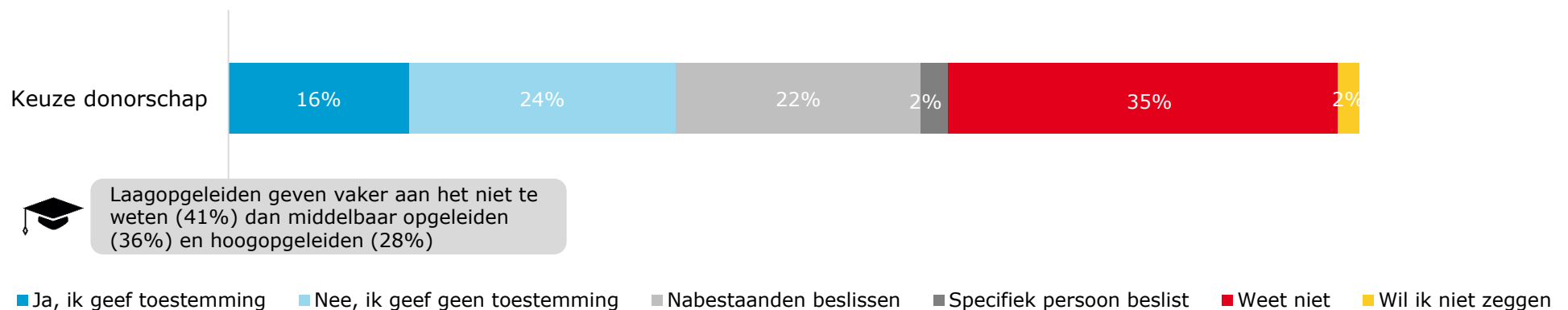
Geregistreerde keuze donorschap

	NPV	NL*
Ja, ik geef toestemming	43%	60%
Nee, ik geef geen toestemming	40%	28%
Nabestaanden beslissen	14%	10%
Specifiek persoon beslist	1%	2%
Weet niet meer	1%	-

Laagopgeleiden staan minder vaak als donor geregistreerd (33%) dan middelbaar opgeleiden (42%) en hoogopgeleiden (51%)

Niet geregistreerde keuze donorschap (keuze intentie)

Vraag: Welke keuze heeft u gemaakt? | n=436 (indien keuze geregistreerd)

Vraag: Stel dat u nu zou moeten kiezen, wat zou dan uw keuze zijn? | n=594 (indien geen keuze geregistreerd)

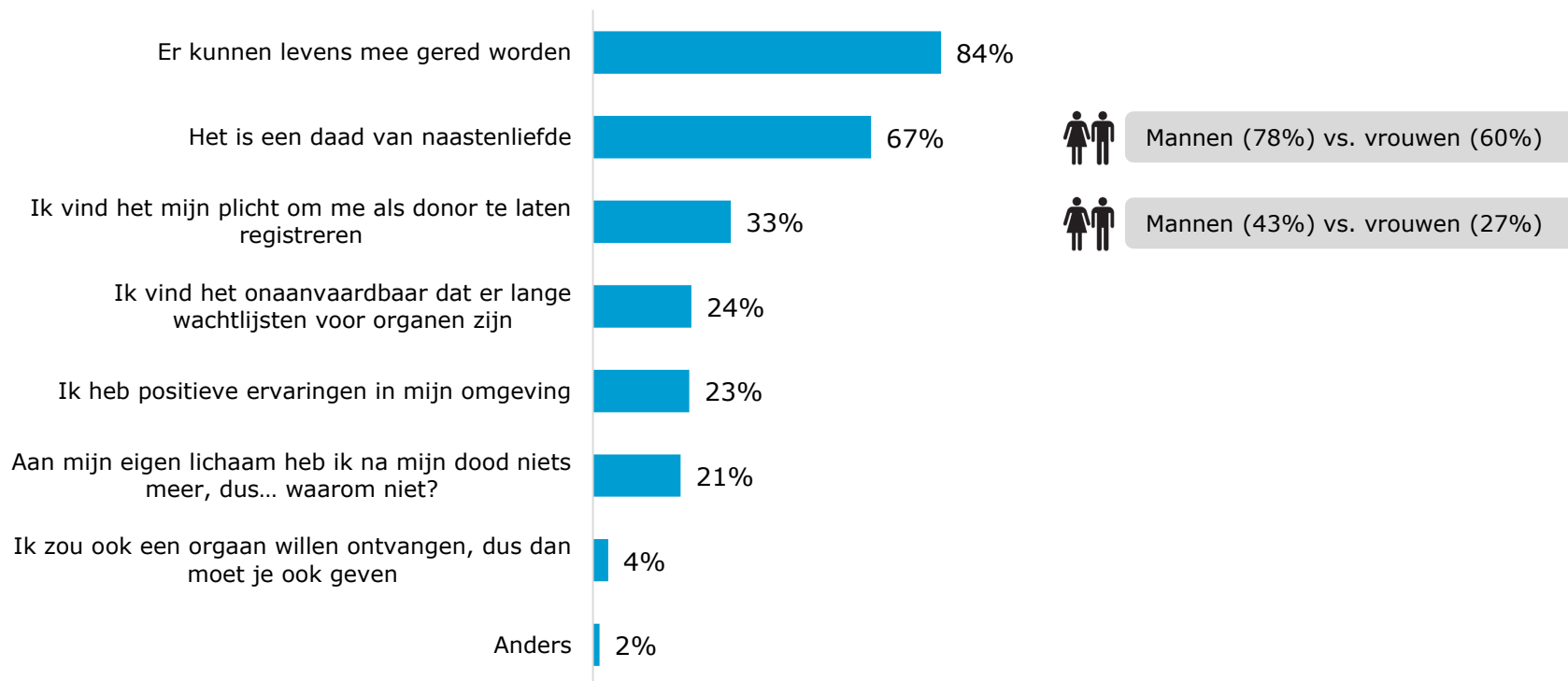
*Bron: Donorregister (<https://www.donorregister.nl/cijfers>)

Redenen donorschap

Mensen die zich geregistreerd hebben als donor zijn tot die keuze gekomen omdat er levens mee gered kunnen worden en zij dit zien als daad van naastenliefde. Daarnaast ziet men het (in mindere mate) als hun plicht om zich te laten registreren. Er zijn enkele verschillen tussen man en vrouw te zien.

Redenen donorschap (43% is geregistreerd donor)

Vraag: Wat zijn voor u de belangrijkste redenen om wel orgaandonor te zijn? | n=198

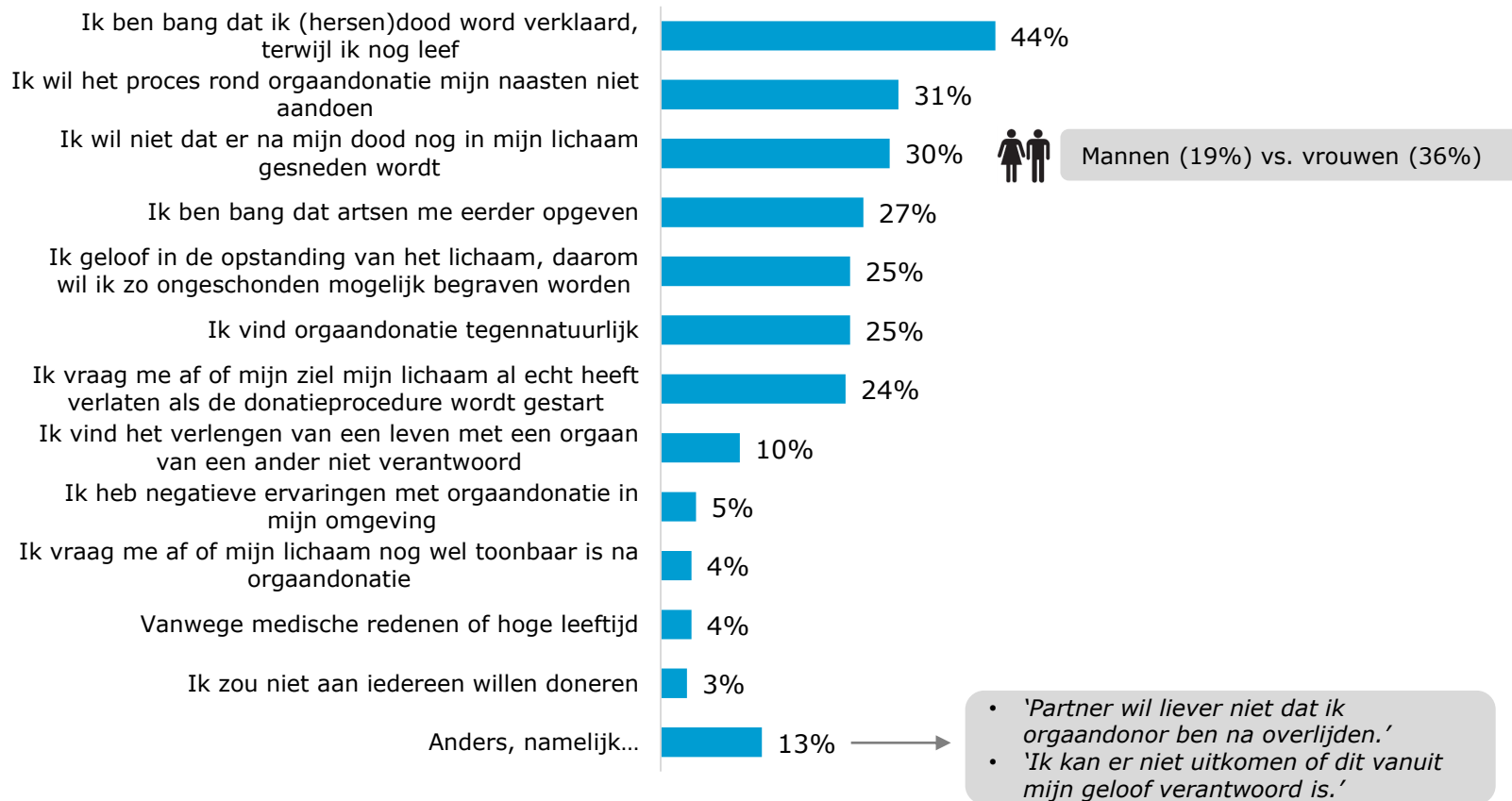
Vraag: Wat is voor u de belangrijkste reden om wel orgaandonor te zijn? | n=198

Redenen geen donorschap

De belangrijkste reden om geen donor te zijn is de angst dan men onterecht (hersens)dood wordt verklaard. Daarnaast wil een deel het donorproces hun naasten niet aandoen of wil men niet dat er na hun dood in hun lichaam gesneden wordt. Dit laatste argument telt voor vrouwen een stuk zwaarder dan voor mannen.

Redenen geen donorschap (40% is geregistreerd als niet-donor)

Vraag: Er kunnen diverse redenen zijn die meespelen in de keuze om wel of geen orgaandonor te willen zijn. Wat zijn voor u de belangrijkste redenen om geen orgaandonor te zijn? | n=173

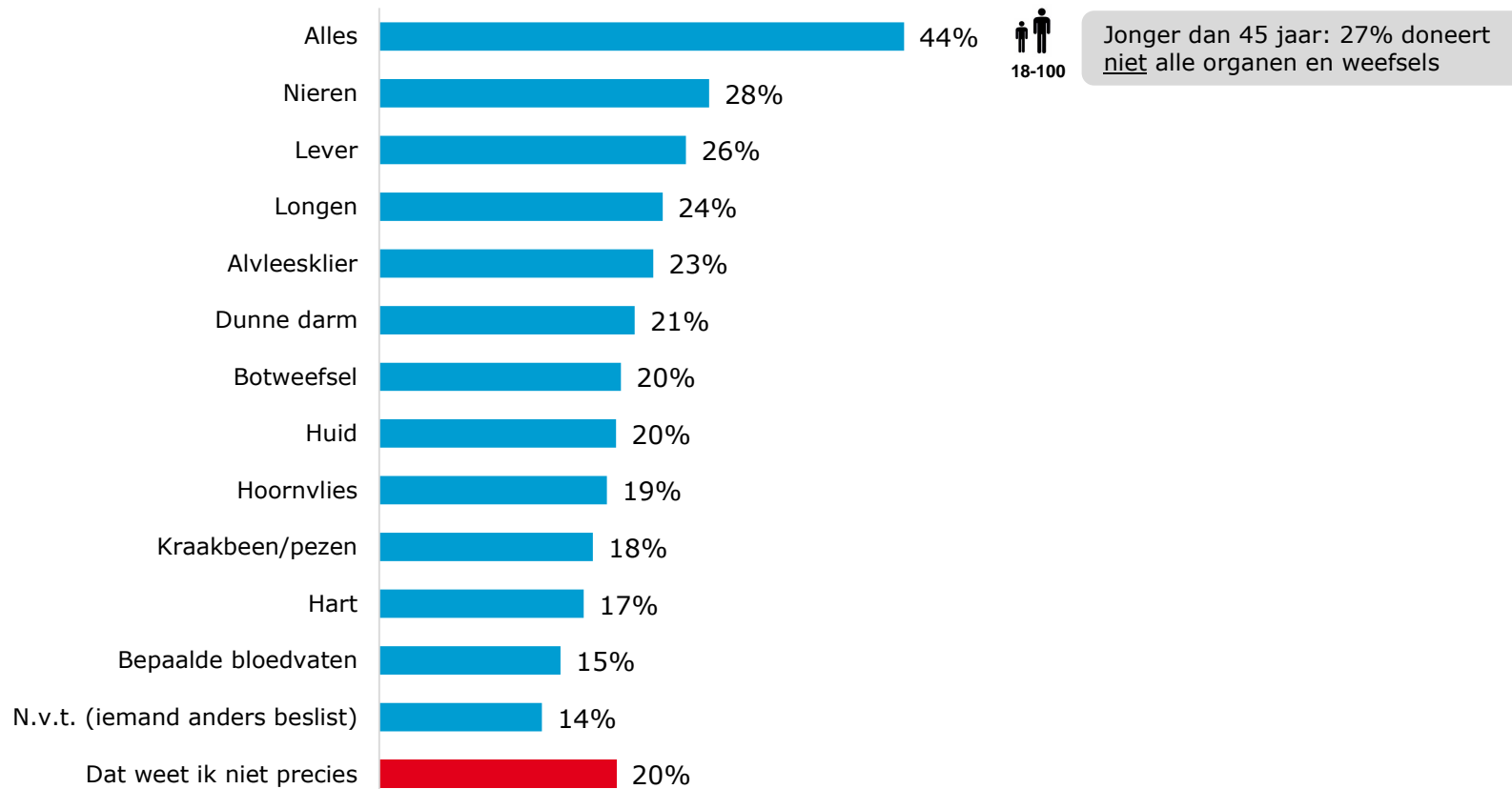
Vraag: Wat is voor u de belangrijkste reden om geen orgaandonor te zijn? | n=173

Keuze te doneren organen en weefsels

De meerderheid heeft aangegeven alle mogelijke organen en weefsels te willen doneren. Mensen onder de 45 jaar oud geven echter vaker een selectie van organen op ter donatie. Maar liefst een op de vijf geregistreerde donoren geeft aan niet precies te weten welke organen en weefsels zij voor donatie hebben geregistreerd.

Keuze te doneren organen/weefsels

Vraag: Welke organen/weefsels mogen er van u worden gedoneerd? | n=258

Resultaten

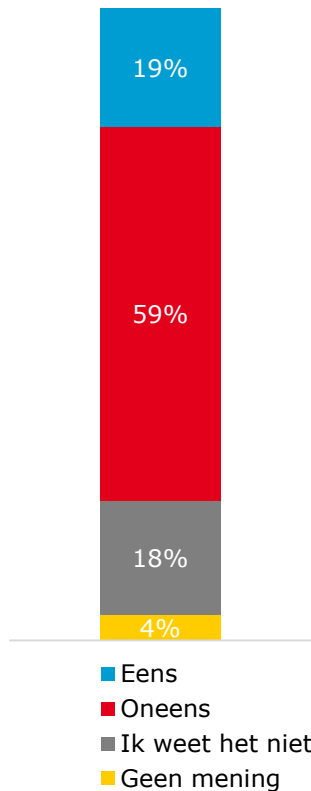
Stellingen rondom orgaandonatie

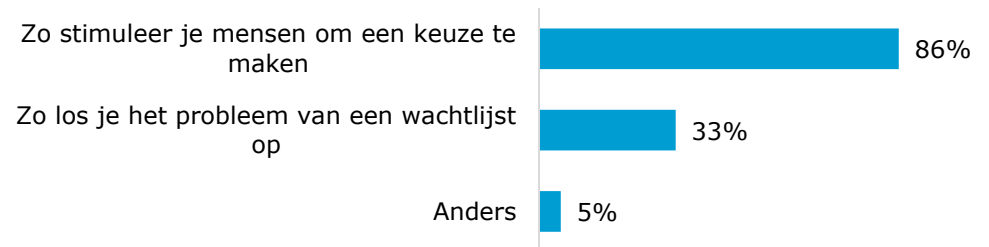
Stelling: invoering 'geen bezwaarsysteem'

6 op de 10 mensen is tegen de invoering van het zogenaamde 'geen bezwaarsysteem' in Nederland. Een ruime meerderheid is van mening dat de beslissing over orgaandonatie bij de burger moet blijven liggen. Een kleine groep is het wel eens met de stelling, omdat het mensen stimuleert een keuze te maken.

Stelling: 'Ik vind dat in Nederland het geenbezwaarsysteem moet worden ingevoerd.'

Toelichting 'eens'

Toelichting 'oneens'

Vraag: Geef uw mening over de volgende stelling: 'Ik vind dat in Nederland het 'geen bezwaarsysteem' moet worden ingevoerd.' | n=1.030

Vraag: Kunt u aangeven waarom u het met deze stelling eens bent? | n=193

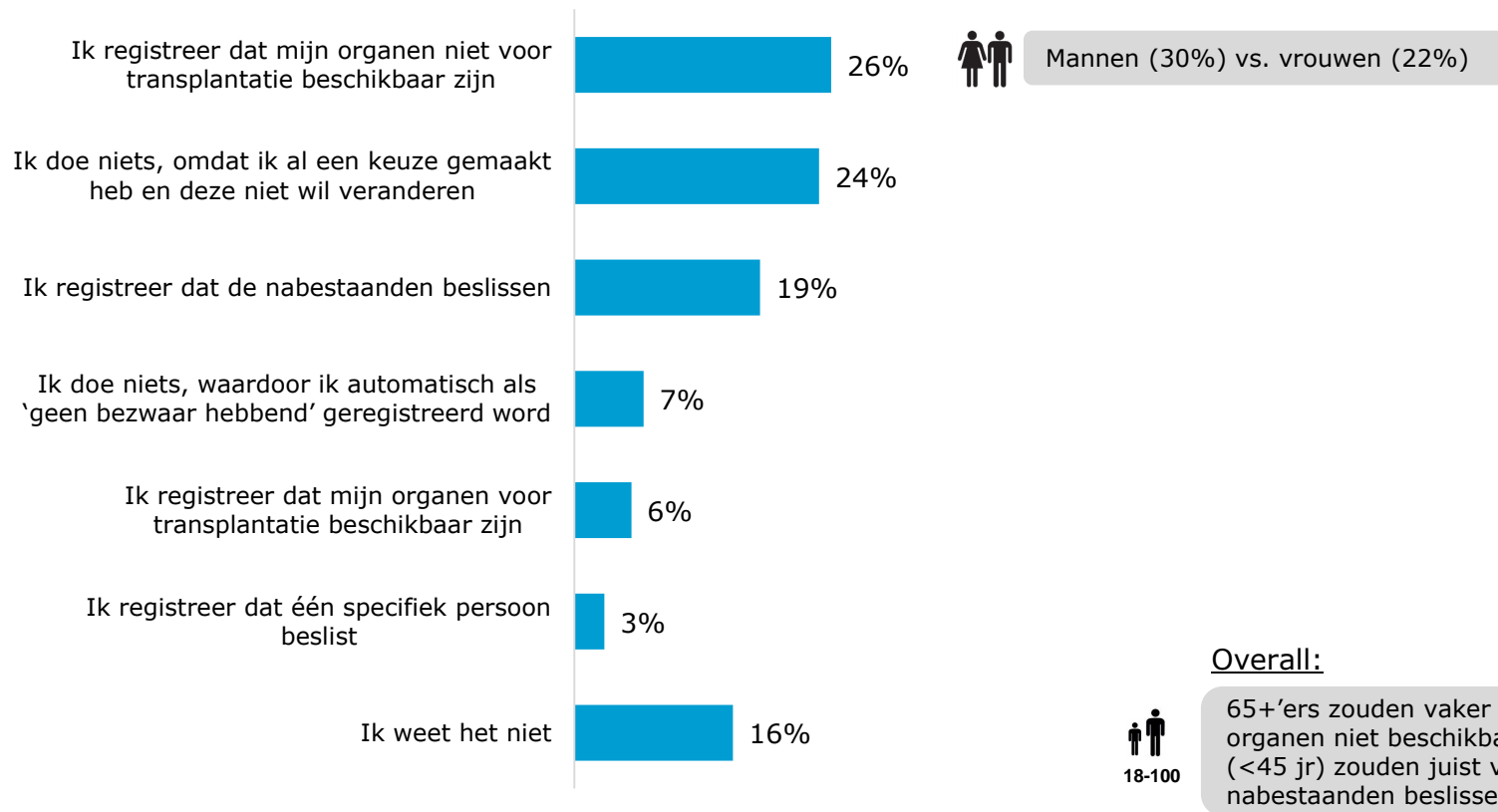
Vraag: Kunt u aangeven waarom u het met deze stelling oneens bent? | n=610

Actie naar aanleiding van invoering systeem

Indien het 'geen bezwaarsysteem' wordt ingevoerd, registreert een kwart dat hun organen niet beschikbaar zijn. Een ander kwart doet niets, omdat zij al een keuze geregistreerd hebben. Ouderen neigen meer naar registreren van geen beschikbaarheid, jongeren laten vaker liever hun nabestaanden beslissen.

Bij invoering geenbezwaarsysteem...

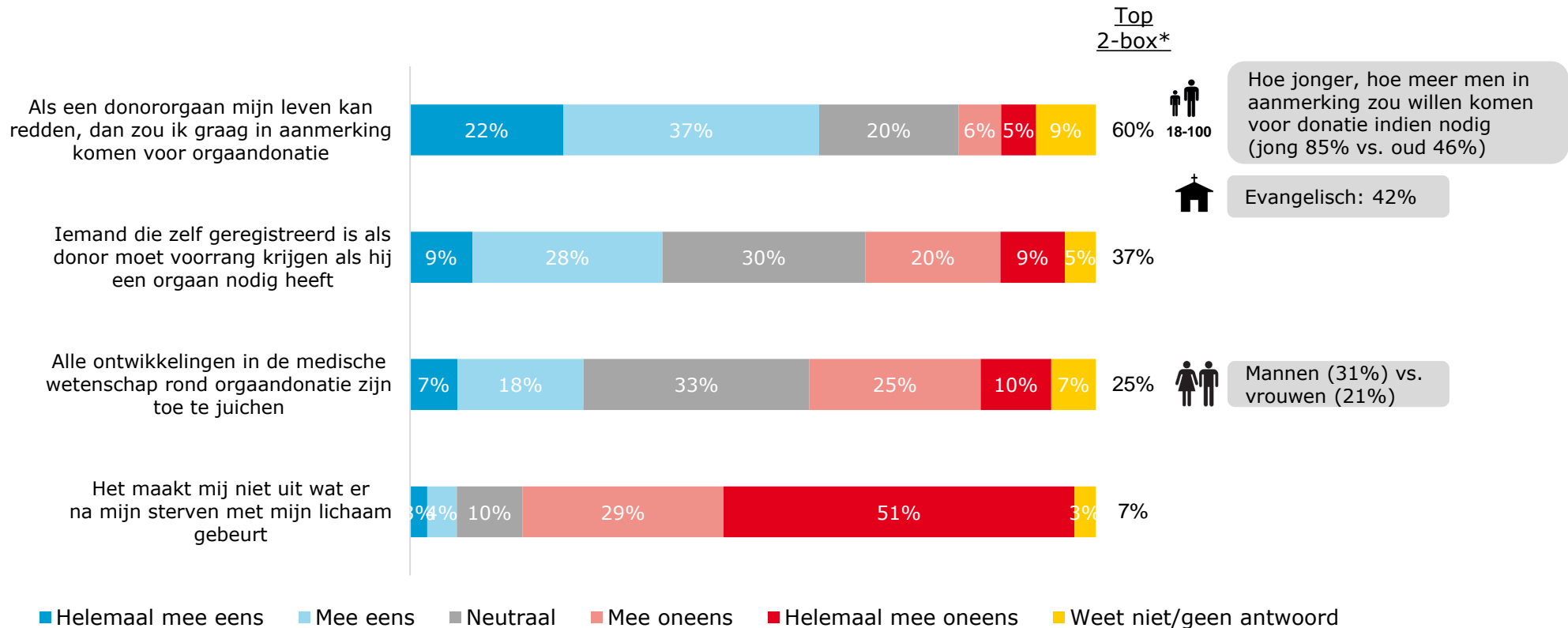
Vraag: Wat zou u doen als in Nederland het geenbezwaarsysteem wordt ingevoerd? | n=1.030

Stellingen

De meerderheid zou graag in aanmerking willen komen voor een orgaan indien dit nodig blijkt, jongeren ervaren dit sterker dan ouderen. Over de vraag of een donor voorrang moet krijgen voor een donororgaan op iemand die geen donor is, zijn de meningen verdeeld. Een duidelijk resultaat is dat dat slechts enkelen aangeven dat het hen niet uitmaakt wat er na hun dood met hun lichaam gebeurt.

Stellingen

* Top 2-box = % 'Helemaal mee eens' + % 'Mee eens'

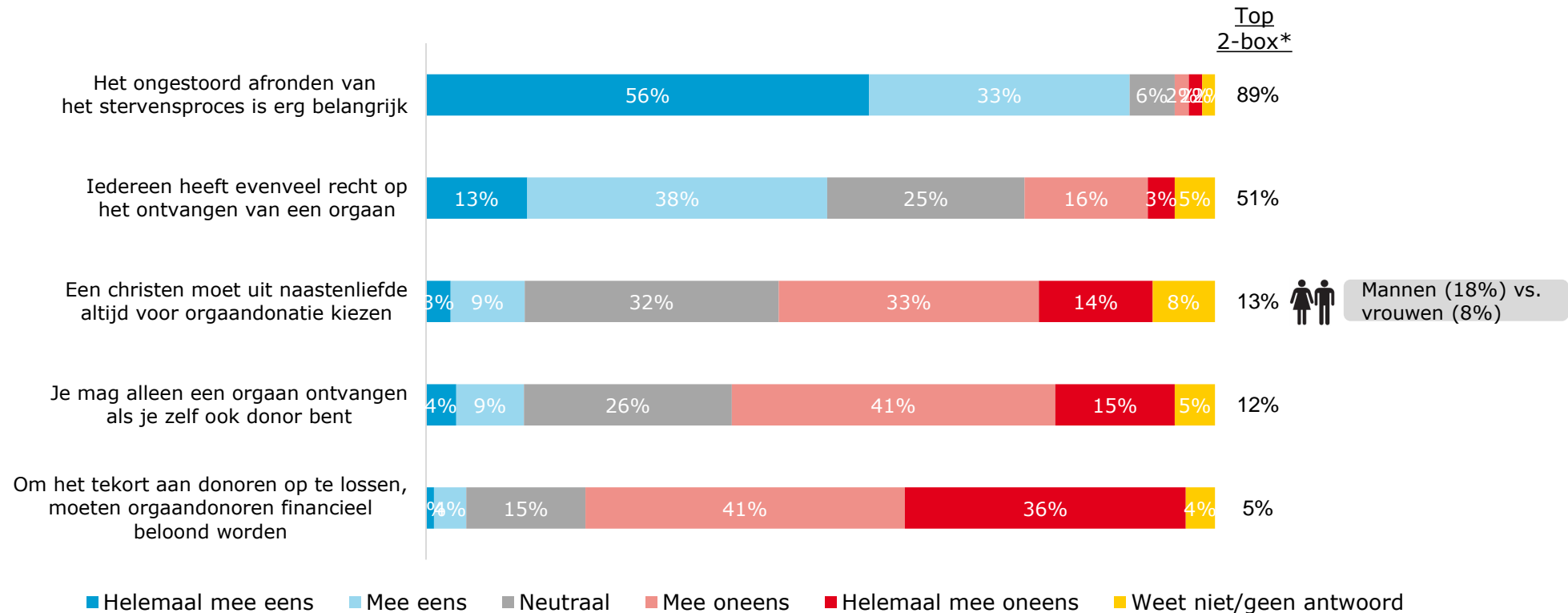
Vraag: Geef uw mening over de volgende stellingen: | n=1.030

Stellingen

Het belang van het ongestoord kunnen afronden van het stervensproces wordt door bijna iedereen erkent. De helft vindt dat iedereen evenveel recht heeft op een donororgaan. Vrijwel iedereen is tegen financiële beloning van orgaandonoren.

Stellingen

Vraag: Geef uw mening over de volgende stellingen: | n=1.030

Doneren bij leven vs. doneren na sterven

Ongeveer de helft vindt doneren bij leven of sterven verschillend. Het verschil heeft voor velen te maken met dat doneren bij leven een bewuste keuze is en dat de donor invloed heeft op wie het donororgaan ontvangt. Anderen zien geen verschil, omdat zij doneren in beide gevallen hetzelfde principe vinden hebben. 4 op de 10 heeft geen mening.

Stelling: *Maakt het voor u verschil om te doneren bij leven of te doneren na sterven?*

46%

'Ja, want...'

Bij leven heb je invloed op wie ontvanger is

- 'Bij leven kan ik zelf nog beslissen voor wie.'
- 'Bij leven vaak donatie voor een bloedverwant, nog meer uit liefde.'
- 'Dan weet je de persoon, die het ontvangt.'
- 'Vaak doe je dit voor naaste familie.'
- 'Vaak voor bekenden, andere afwegingen.'

Keuze bij leven is bewust/bij bewustzijn

- 'Als je leeft ben je er zelf bij. Als je hersendood bent niet meer. Dat maakt het voor mij een beetje eng.'
- 'Bij leven 'ben je er zelf bij'.'
- 'Want dan kan ik zelf beslissen.'

Doneren bij leven brengt gezondheidsrisico's mee

- 'Bij leven: er wordt gesneden in een gezond lichaam en dit brengt altijd risico's met zich mee.'
- 'Bij leven is bewuster en meer risico.'
- 'Je grijpt in in je eigen gezondheid bij doneren bij leven.'

13%

'Nee, want...'

Gelijk principe

- 'Als je iemand kan helpen hiermee maakt het niet uit.'
- 'Als je voor donatie bent maakt het niet uit.'
- 'Uiteindelijk is het hetzelfde.'
- 'Nee de donatie is hetzelfde. Maar voor nabestaanden kan het te emotioneel zijn bij sterven.'

Beide is een daad van naastenliefde

- 'Als het iemand is die ik liefheb hoef ik daar niet over na te denken.'
- 'Je doet dat uit liefde.'
- 'Je sterft er niet door + naastenliefde.'

Tegen beide vormen van donatie

- 'Ben tegen orgaandonatie.'
- 'Ik ben niet te 'geef.'
- 'Ik ben tegen.'

41%

'Dat weet ik niet'

18-100

65+'ers hebben vaker geen mening (53%)

Vraag: Het is mogelijk om organen af te staan na je dood, maar ook tijdens je leven kun je organen doneren. Maakt het voor u verschil om te doneren bij leven of te doneren na sterven? | n=1.030

Resultaten

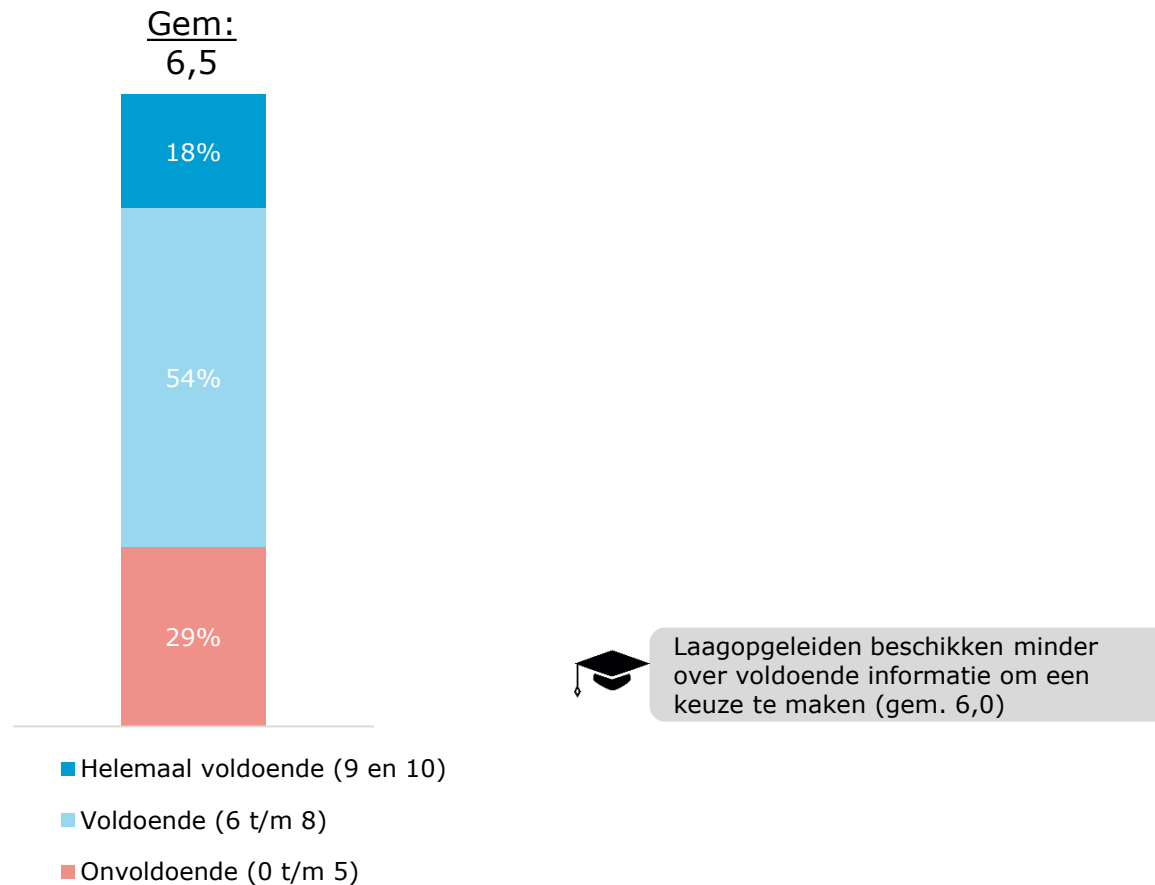
Informatiebronnen en -behoeften

Beschikking informatie rondom keuze

De meerderheid geeft aan voldoende informatie te hebben om een keuze te maken tussen orgaandonor worden of niet. Gemiddeld komt de beschikking over benodigde informatie echter op een kleine voldoende uit, onder laagopgeleiden is dit nog lager. Hier is dus ruimte voor meer informatievoorzieningen.

Beschikking benodigde informatie

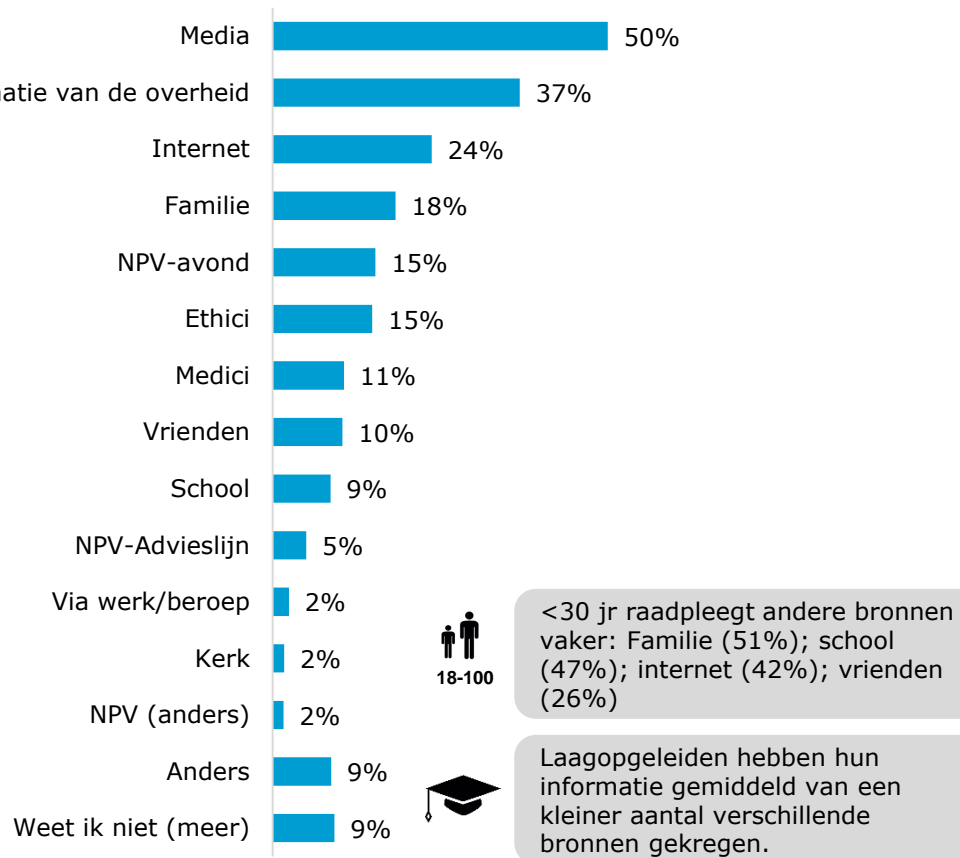
Vraag: Beschikt u over voldoende informatie om een keuze te maken of u orgaandonor wilt worden of niet? Hierbij staat een 0 voor 'helemaal onvoldoende' en een 10 voor 'helemaal voldoende' | n=1.030

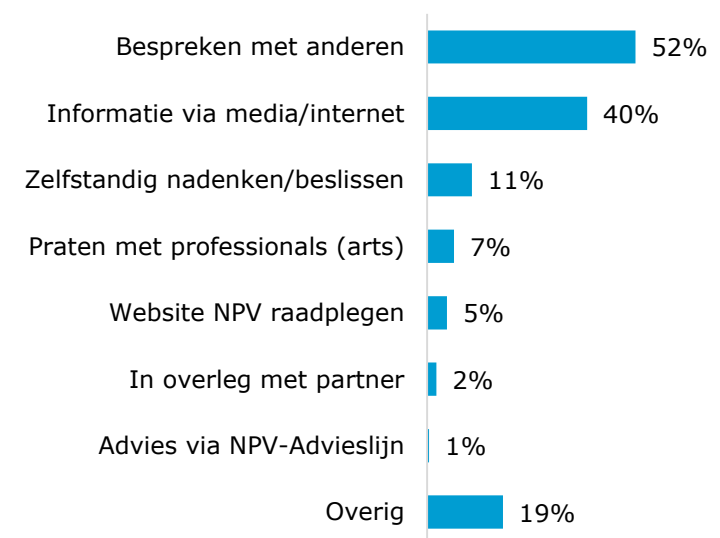
Informatiebronnen rondom keuze

De helft heeft informatie rondom orgaandonatie verkregen via de media. Ook hebben velen informatie van de overheid geraadpleegd. Opvallend is dat jongeren hun informatie vaker via andere bronnen verkrijgen, zoals familie, school, internet en vrienden. Ruim de helft is naar aanleiding van gesprekken met anderen tot een keuze gekomen.

Informatiebronnen

Hoe tot keuze gekomen

Hoogopgeleiden laten zich meer leiden in hun keuze door media/internet (50%) dan middelbaar- en laagopgeleiden (31%; 35%)

Vraag: Op welke manier bent u aan uw informatie over orgaandonatie gekomen? | n=1.030

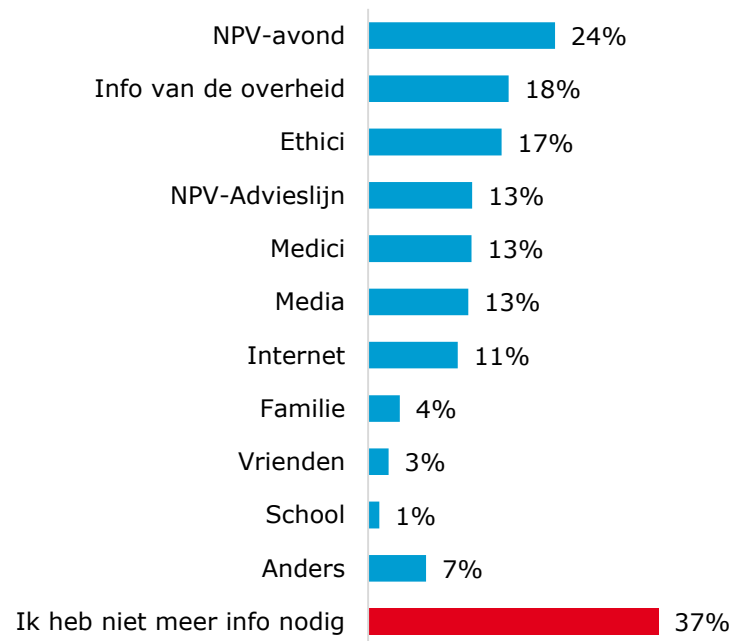
Vraag: Hoe bent u tot de keuze om wel of geen donator te zijn gekomen? | n=431

Informatiebehoeften

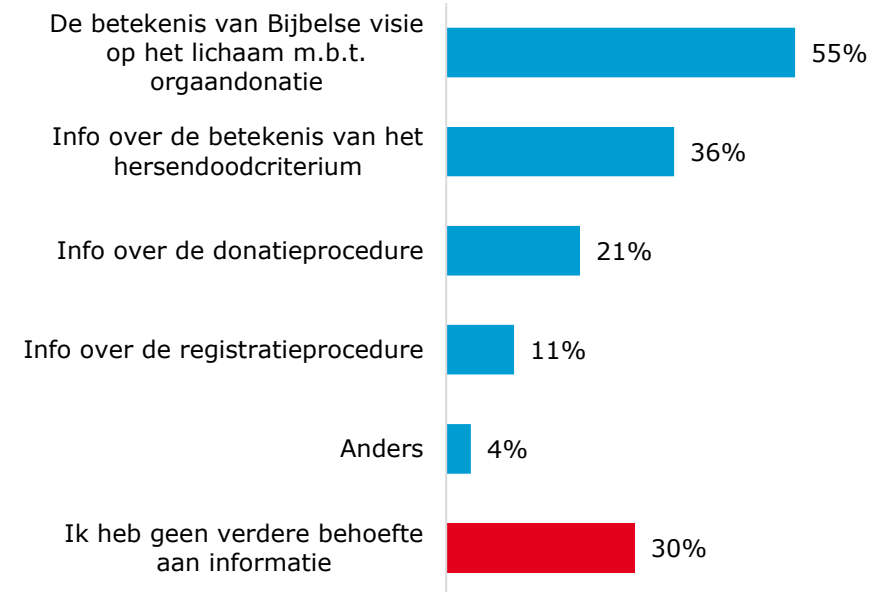
Een kwart heeft behoefte aan meer informatie rondom orgaandonatie via een NPV-avond. Onderwerpen waar men graag meer informatie over krijgt zijn de betekenis van een Bijbelse visie op het lichaam met betrekking tot orgaandonatie en informatie over de betekenis van het hersendoodcriterium. Deze behoeften zijn nog groter onder jongeren.

Behoefte (extra) informatiebronnen

<30 jr heeft behoefte aan informatie via ethici (34%), medici (32%) en overheid (28%)

Informatiebehoefte onderwerpen

<30 jr heeft meer behoefte aan informatie over Bijbelse visie (76%), betekenis hersendoodcriterium (43%) en donatieprocedure (40%)

Vraag: Op welke manier zou u aan (nog meer) informatie willen komen? | n=1.030

Vraag: Wat wilt u nog meer weten met betrekking tot orgaandonatie? | n=1.030

85% Heeft geen verdere opmerkingen

'Als ik wil dat mijn zieke kind gered zou kunnen worden, door het orgaan van een ander, moet ik ook bereid zijn, zelf een orgaan af te staan. Daad van christelijke naastenliefde.'

'Goede vragen die stemmen tot nadenken.'

'Het moet altijd een persoonlijke keuze vinden, zowel van geven als ontvangen.'

'Er is ook een vraag wanneer de ziel het lichaam verlaat. Is dit bij hersendood of later?'

'De begeerte naar organen vertroebelt de visie. de protocollen kloppen niet maar worden aangelegd om toch maar aan organen te kunnen komen. Er zijn te veel onduidelijkheden. Als je werkelijk dood bent, is een orgaan onbruikbaar. Waarom wordt een orgaan afgestoten? Karakterverandering, etc, etc'

'Dank je wel dat jullie het mij onder de aandacht brachten.'

'Mijn twijfel over toestemming geven ligt op 2 punten; wie beslist of je echt dood bent en kun je 'rustig' sterven.'

'Het blijft in mijn overtuiging heel moeilijk om over je lichaam te beslissen, als dat door God geschapen, "gemaakt" is. Hij gaf het aan ieder mens en voor een belijdend christen is dat lichaam zelfs een tempel van de H. Geest, waar ik niet over mag beschikken. Daarbij de vraag voor mij: wat moet ik aan met de belijdenis: "ik geloof de wederopstanding van het vlees"?''

'Een actueel onderwerp, wat inderdaad veel jongeren bezighoudt, ook mijn eigen kinderen. Ze zien het ook vanuit het oogpunt iets voor je naaste over hebben. En vooral jongeren zien steeds minder in dat het lichaam uniek is en God dat specifiek aan jou heeft gegeven.'

A close-up photograph of a pair of hands holding a bright red, heart-shaped object. The hands are positioned on either side of the heart, with fingers gently gripping it. The background is blurred, showing a light-colored surface. A semi-transparent white banner is overlaid across the middle of the image, containing the word "Bijlage" in bold black text.

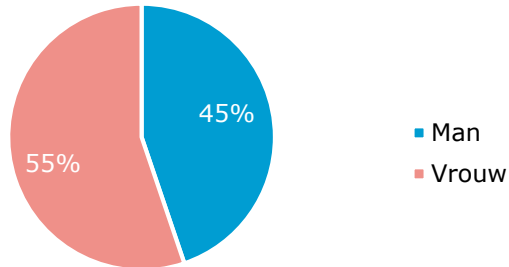
Bijlage

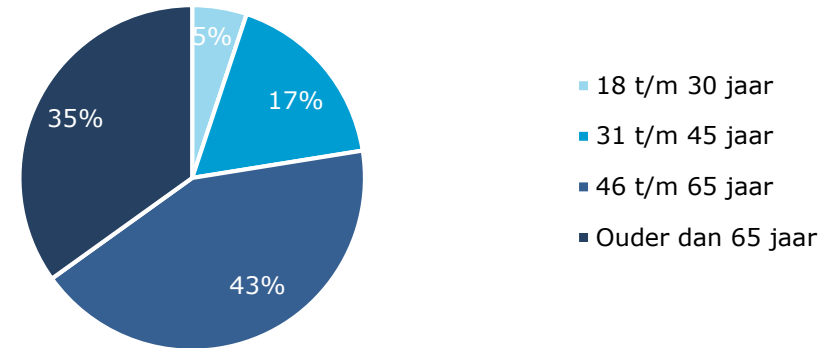
Bijlage: Profiel doelgroep

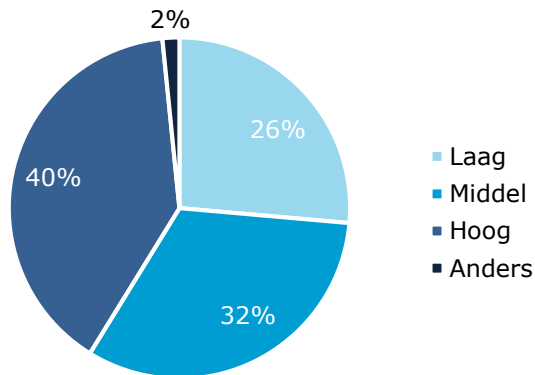
Geslacht

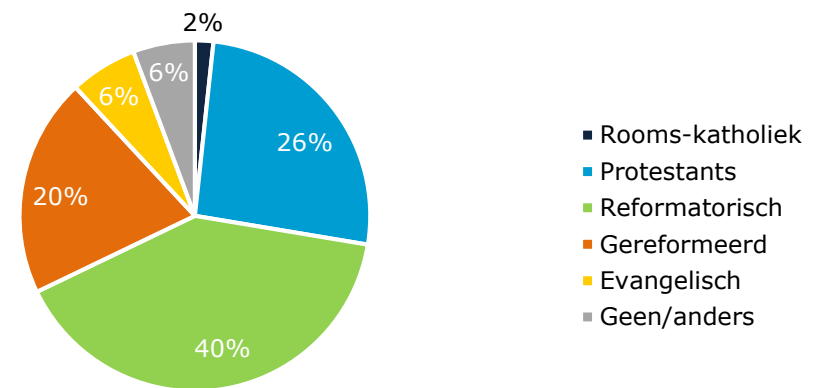
Leeftijd

Opleidingsniveau

Kerkelijke achtergrond

Contact

Direct Research BV
Herengracht 454
1017 CA Amsterdam

020 770 75 79
info@directresearch.nl
www.directresearch.nl

Kelly de Heij
Research executive
06 46 25 02 81
Kelly@directresearch.nl

